

Польське радіо для України

about 8 months ago

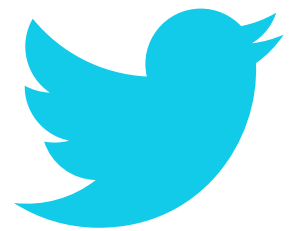

✂ 1 вересня 1939 року війська нацистської Німеччини здійснили напад на Польщу, розпочавши Другу світову війну. О 4:35 німецька авіація розбомбила місто Велюнь — так розпочався наступ, а за кілька хвилин пролунали перші постріли з німецького корабля «Schleswig-Holstein» у бік Вестерплатте. 🇺🇸

✂🇺🇸 Німецький план передбачав «бліцкриг» — швидке знищення польської армії. Проти 1,85 млн солдатів, 11 тисяч гармат, 2800 танків і 2000 літаків Вермахту Польща могла залучити удвічі менше ... [See more](#)

21 3 31

Тим часом вже після проведення повної і відкритої мобілізації в лавах Війська Польського у вересні 1939 року воювало, за оцінками спеціалістів, від 100 до 120 тисяч солдатів в складі майже мільйонної польської армії. Вважається, що 6 тисяч з них загинуло, а втричі більше було поранено.

Читайте також: **Герої ОУН і УПА у лавах Червоної армії**

Попри дискримінаційну політику II Посполитої і гострий національний конфлікт годі шукати особливих прикладів нелояльності з боку українських вояків польської армії, які билися на рівні з поляками під час нападу Німеччини 1 вересня 39-го року на Польщу, якій смертельного удару завдала агресія СРСР 17 вересня. Советське вторгнення відбулося у відповідності до пакту Молотова-Ріббентропа, за яким Гітлер і Сталін поділили II Річ Посполиту.

Польське радіо для України

about 7 years ago

Про Пакт Молотова-Ріббентропа та роль СРСР у розв'язанні Другої світової війни - історик Александр Гогун із Вільного університету Берліна, чий наукові праці опубліковані дев'ятьма іноземними мовами.

Цю маловідому і важливу сторінку історії в програмі «У дзеркалі історії» прокоментував к.і.н. Андрій Руккас з Київського національного університету

ім.Т.Шевченка. Він є провідним спеціалістом з української мілітарної історії ХХ століття.

В розмові з фахівцем, було відзначено, що 2 вересня 1939 року відбулося останнє засідання Сейму Другої Речі Посполитої. На ньому віцемаршалок парламенту Василь Мудрий, голова УНДО — Українського національного демократичного об'єднання — зачитав звернення від Української парламентської репрезентації. Серед іншого там прозвучали такі слова: «Українці разом з усім громадянством виконують свій обов'язок і принесуть всі жертви для оборони держави».

Андрій Руккас погоджується, що це не була пуста декларація, а щось підкріплене чином, якщо подивитися на поставу українців у Війську Польському в той час:

«Українці виконали свій солдатський обов'язок. І, до речі, це відзначають польські мемуаристи. Солдати-українці воювали так само, як солдати-поляки, білоруси чи євреї. У них не було особливо негативного ставлення чи ухилення від виконання обов'язків. Щодо солдатів німецької національності, то там навпаки, з'явилися великі проблеми з дотриманням дисципліни. Зрозуміло, що німцям у польській армії не дуже хотілося воювати проти німців у німецькій армії».

А яким було ставлення командування польської армії до українців в її рядах? Чи не було побоювання, що вони дезертируватимуть у скрутний момент або навіть повернуть зброю проти своїх колег по службі? Андрій Руккас:

«Такі побоювання щодо українців і білорусів існували передусім на випадок війни проти Радянського Союзу. Тому в мирний період полки, які стояли на східному кордоні, практично не комплектувалися солдатами-українцями і білорусами, тому що їм довелося б воювати проти сусідів зі Сходу, де жили їхні одноплемінники.

Натомість, лояльність солдата-українця у випадку війни проти Німеччини, вона не піддавалася особливим сумнівам. Тому значний відсоток українців служив в Краківському окрузі, Познанському окрузі, Торунському окрузі, тобто на західних рубежах Польщі або у центрі Польщі, у Варшавському окрузі. Зі спогадів солдатів-українців і солдатів-поляків відомо, що конфліктів на національному ґрунті не зауважено. І це саме стосувалося й вересневої кампанії».

Читайте також: **Історії 13 українців польського походження які загинули смертю хоробрих у війні проти рашизму**

Як каже дослідник, щодо членів і симпатиків Організації Українських Націоналістів теж не було особливих зауважень:

«Навпаки, вони були надзвичайно лояльними і слухняними солдатами. І це польське командування відзначало, що вояки, підозрювані у приналежності до ОУН, навпаки, дуже докладно і ретельно несли службу. Це було пов'язане з певними внутрішніми оунівськими інструкціями про те, що якщо вас вже призвали до польської армії, звичайно, Польщу ми не сприймаємо і трактуємо як окупанта, але якщо вас вже призвали в цю ворожу армію, то будь ласка вчіться.

Адже вас безкоштовно вчать військової справі, а ці військові знання швидко знадобляться у боротьбі за незалежну Україну. Тому солдати члени ОУН або симпатички старанно служили й уникали конфліктів».

Національна політика II Речі Посполитої у війську передбачала суворі пропорції для меншин. Є підрахунки, що українців в рядах Війська Польського було близько 11%. Але вже під час війни, у вересні 1939 року, в деяких підрозділах українців було навіть понад встановлену квоту, іноді до 40%. Це, зокрема, стосується 54-го полку 12-ї дивізії. Історик пояснює суть цього явища:

«У мирний час цей полк належав до тої групи, де був мінімальний відсоток національних меншин, особливо українців, бо цей полк разом зі всією 12-ю дивізією мав би становити війська прикриття кордону і мав воювати проти Червоної армії. Але в 39-му році він поповнювався мобілізованими з довколишніх місцевостей — переважно українцями. І таким чином він дещо змінив своє національне обличчя. Якщо він переважно був польський перед війною, то він вже став польсько-українським в ході мобілізації, в ході війни. І це стосувалося не лише частин 12-ї дивізії».

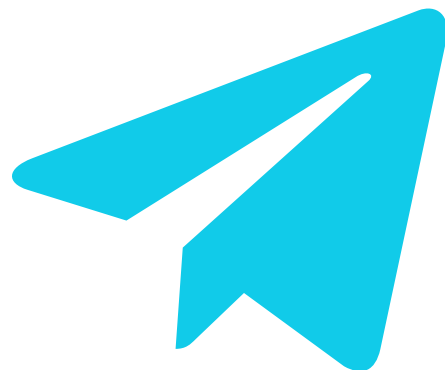
Тут теж слід додати важливий момент: офіцерів-українців у лавах польської армії у вересні 1939 року було вкрай мало, що, знову ж таки, було цілеспрямованою політикою Варшави. Як зазначає Андрій Руккас були й інші причини такого стану справ:

«Перша причина — галицька молодь, галицька інтелігенція категорично не хотіла йти на офіцерську службу. Це означало присягати ворожій державі. Галичани змирилися з поразкою національно-визвольних змагань. Вони змирилися з тим, що вони стали мешкати у Польщі. Вони отримали польські паспорти, стали громадянами Польщі, включилися в політичний процес. Але заявляли: ми не підемо на службу ворожій державі і передусім на військову службу. Тому серед випускників українських гімназій в Галичині, українських середніх шкіл, практично ніхто не обирав собі кар'єру військового. А з приводу українців Волині — там перешкодою був низький освітній рівень».

Хоча були окремі винятки українців з Волині й Галичини, які стали кадровими офіцерами польської армії:

«Відомий приклад — Євген Побігуший «Рен», який описав це книзі мемуарів «Мозаїка моїх споминів». До речі він таким чином польській армії фактично сховався від переслідувань польської поліції. Ним цікавилася поліція цікавилася за службу в Українській Галицькій Армії. І він вирішив: краще я буду вступати до офіцерської школи і сховаюся від надмірної цікавості за польським офіцерським мундиром».

Історик також торкнувся такої специфічної категорії як контрактні офіцери, серед них була помітна група петлюрівців — колишніх старшин армії УНР.

Руккас пояснює, що контрактні офіцери-українці опинилися у Війську Польському в рамках політики прометеїзму з підтримки національно-визвольних течій серед поневолених народів Совецького Союзу:

«Це люди, які були військовослужбовцями національних армій, що існували на території колишньої Російської імперії: армії Грузинської Демократичної Республіки, армії Азербайджанської Демократичної Республіки, військових формувань Північно-Кавказької федерації і, безумовно, армії Української Народної Республіки.

У польському війську було десь до сорока українських офіцерів. Служили вони на підставі індивідуальних контрактів. Переважна більшість — у піхоті, кавалерії, артилерії. Був один українець в авіації, один у службі озброєння, двоє українців було у військах зв'язку».

Читайте також: **Заступник міністра закордонних справ Польщі: Кордони Росії потрібно визначати силою**

Андрій Руккас наголошує, що українські контрактні офіцери як й інші не мали обов'язку воювати проти Німеччини у 1939 році. Вони могли залишити лави війська, але цього не зробили:

«Було ухвалене колективне рішення українських контрактних офіцерів і Українського державного центру УНР в екзилі на чолі з Андрієм Лівичким про те, що ці люди будуть виконувати свій обов'язок і служити в польській армії навіть на випадок війни. Ніхто з українських контрактних офіцерів достроково не розірвав контракт, хоча мав повне право це зробити.

Те саме стосувалося грузинів, кавказців і азербайджанців — ні один контрактний офіцер не відмовився від свого контракту. Для того, щоб якимось врегулювати правове становище контрактних офіцерів, на початку війни їм надали польське громадянство. Бо якщо така людина потрапить в полон, то його будуть трактувати як найманця, а якщо така людина маючи польське громадянство потрапляє в полон, то її трактують як комбатанта. Впродовж всієї вересневої кампанії всі вони чесно відвоювали».

Андрій Руккас також відповів на закиди, які нерідко лунають з польського боку, що чимало старшин-контрактників, які воювали за Польщу у вересні 39-го року, згодом пішли служити німцям. За його словами те, що сталося після вересневої кампанії — це вже зовсім інша історія:

«Багато українських контрактних офіцерів, які залишили свої спогоди, так і писали, що вони повністю виконали свій обов'язок — навіть більше, ніж обіцяли в своїх контрактах. Вони до кінця залишалися в лавах Війська Польського, до останньої можливості. Потім Польща припинила своє існування, і вони пішли іншими шляхами. Зрозуміло, що всі вони були антирадянськи налаштованими.

Тому значна кількість цих людей пішла на ту чи іншу форму співпраці з німцями, переважно по лінії військової розвідки, Абверу, а згодом у формуваннях дивізії СС «Галичина» чи каральних штурмових батальйонів. Але значна кількість колишніх українських контрактних офіцерів, навпаки, не брали участі в жодних збройних формуваннях, тому що людям, чемно кажучи, вже надоїло воювати все своє життя. Вони просто хотіли пережити Другу світову війну зі своїми родинами».

Читайте також: **Питання Симона Петлюри**

Серед тих, хто співпрацював із німцями, варто виокремити Павла Шандрук. У вересні 1939 року він був підполковником Війська Польського, а згодом командир сформованої за сприяння німців Української Національної Армії, яка воювала пліч о пліч з Вермахтом. Це також Петро Дяченко — майор Війська Польського, пізніше командир Українського легіону самооборони й Другої української дивізії УНА.

Про Петра Дяченка історик каже так:

«Дяченко під час вересневої кампанії був поранений. Він опинився зі своїм полком у Східній Пруссії, де його інтернували, а далі німці його випустили. Є підозри, що він міг співпрацювати із німецькою розвідкою ще до Другої світової війни. Вони базуються на тому, що він якимось дуже швидко налагодив контакт із німцями, навіть почав видавати людей, з якими він служив. Польське підпілля засудило його до знеславлення».

Натомість, Андрій Руккас підкреслює, що Павло Шандрук має значно більш славну сторінку у своїй біографії, якщо йдеться про бої з німцями у вересні 1939 року:

«Шандрук мав би командувати українськими бригадами, бо була така ідея у поляків створити декілька бригад з українців на випадок війни проти Радянського Союзу. У своїх спогадах він писав, що його викликали до Варшави, дали наказ їхати до Львова і формувати дві українські бригади. Зрозуміло, що це було нереально в умовах вересня 1939 року.

На Люблінщині він приєднався до решток 29-ї дивізії, з яких сформували 29-ту піхотну бригаду. І з огляду на хворобу командира цієї бригади, функції командира взяв на себе Шандрук, і в боях на Люблінщині проявив найкращі командирські здібності. За що вже після війни рішенням польського уряду в екзилі він був нагороджений орденом *Virtuti Militari* V класу. Нагороджував генерал Андерс, який прекрасно знав, ким був Шандрук в 45-му році».

Принадібно дослідник наголошує, що була й інша, менша група контрактних офіцерів, які пов'язали свою подальшу долю з боротьбою в рядах польських збройних сил і підпіллям в період II світової війни, які були підпорядковані польському уряду у вигнанні:

«Наприклад, поручник Іван Митрусь-Виговський, він був приналежний до підпілля АК. Служив у 7-му уланському підпільному полку АК. Він загинув, але обставини невідомі. Це 43-й рік. Українські офіцери, яким разом із польським військом пощастило відступити в Румунію, а потім опинитися на Заході, продовжували службу в польських

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

збройних силах. Серед них — майор Сергій Нагнибіда, що служив у польській авіації.

Це Михайло Опаренко — теж служив у польській авіації у Великій Британії. Це Юрій Сальський, син міністра військових справ УНР Володимира Сальського — пілот-випробувача. Тому українці у Другій світовій війні воювали не тільки за Червону армію, не тільки за армії союзників, не тільки допомагали німцям, але й воювали у польському підпіллі та в польських збройних силах на Заході».

—
Матеріал підготував Назар Олійник, опубліковано у виданні *Polskie Radio*

Читайте також:

- **Лонгин Цегельський: Від леґенд до правди**
- **Визвольний рух ОУН і УПА в порівняльному контексті**
- **Лонгин Цегельський: Від леґенд до правди**
- **Про легендарного козацького кошового отамана й гетьмана Івана Підкову. Ім'я, прикрите металевою підковою**
- **Українізації ... України за радянських часів: скільки їх було?**
- **Військова підготовка Романа Шухевича: таємна школа старшин у Данцигу, вишкіл у польській армії та Баварська військова академія**

[Share 0](#)

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

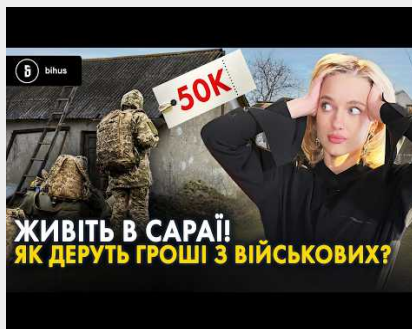
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com